

ФЕНОМЕН KNOWLEDGE-CLASS У ВИМІРІ ЕЛІТИ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СУСПІЛЬСТВА

Трансформаційні процеси, які пов'язані з глобалізацією, передбачають актуалізацію феномена суспільної еліти та дискусію щодо комплексу соціально-політичних проблем.

Розглянемо так званий knowledge-class, як передумову формування еліти глобалізованого суспільства.

На сучасному етапі інформація, і особливо знання як її найвища форма, займає в ньому особливе місце. Інформаційна революція розглядається як чинник розвитку інтелектуального суспільства. Розвинені країни об'єднує перехід до інтелектуального суспільства, де відбувається перетворення знань у капітал, а працівники інтелектуальної праці формують групу, яка визначає основні цінності й норми суспільства та загальні економічні тенденції в країні. Відбувається технологізація інтелектуальної діяльності яка підтримується динамічним процесом удосконалення комп'ютерів та сучасних засобів зв'язку. Зазначене впливає на всі сфери буття, зокрема на культуру в цілому, світогляд та науку.

Суспільство, в якому вся система технологій детермінується та стимулюється розвитком знання, що включає природні, соціальні, економічні, політичні, правові, психологічні, антропологічні та інші знання, отримало назву knowledge-based society. Зазначене визначення корелює з поняттям “інформаційне суспільство”, але наголошує на винятковому значенні знань, перш за все знань наукових, як найвищого та найціннішого сектору в інформаційному просторі сучасного суспільства. Створення “суспільства, заснованого на знанні” зовсім не означає заперечення традиційної сфери матеріального виробництва. Воно лише залучає увагу до того, що і це виробництво трансформується та радикально змінює власну технологічну основу під впливом новітніх наукових і технологічних знань [1, с. 28-31]. Універсальна потреба сьогодення – інформація та знання, доступ та володіння якими відбиваються у свідомості, формують її. В умовах, коли інформація та знання стають безпосередньою виробничою силою, виникає монопольний ресурс, що характеризується абсолютно новими якостями, з якими ніколи раніше не зіштовхувалася суспільна свідомість та виробництво. В сучасному суспільстві, особливе значення набуває група, яка в західній суспільствознавчій теорії отримала назву knowledge-class. Розгляд ролі даної соціальної групи починається наприкінці 50-х років ХХ ст. і відбувається в межах аналізу статусної стратифікації в суспільстві. Одним із перших став визначати, в якості правлячого класу пост капіталістичного суспільства представників вищої ланки управління промисловими компаніями та осіб, що належали до державної бюрократії Р. Дарендорф. В подальшому цей підхід набув розвитку в теорії технотронного суспільства. На думку З. Бжезинського, нова еліта повинна контролювати і спрямовувати процеси, що визначаються логікою розвитку технологічного процесу. Широке визначення нової соціальної страти – техноструктури, дав Дж. К. Гелбрейт [2], який наголошував, що “вона включає в себе усіх, хто привносить спеціальні знання,

талант та досвід в процес групового прийняття рішень”. В результаті до середини 70-х рр. пануючим класом стали називати “технократів”, які використовували унікальні знання та інформацію на трьох основних рівнях: національному, де діє урядова бюрократія, галузевому, що представлений професіоналами та науковими експертами та на рівні окремих груп та організацій. А. Турен назвав технократичний клас не тільки домінуючим класом постіндустріального суспільства, але й суб’єктом депривації інших соціальних прошарків та груп. В 1962 р. Ф. Махлуп ввів в науковий обіг термін “робітник інтелектуальної праці (knowledge-worker)”, в якому виявилися з’єднаними різноманітні характеристики нового типу робітника: орієнтованість на оперування інформацією та знаннями, незалежність від власності на засоби та умови виробництва, висока мобільність, залучення до діяльності, що має на меті самореалізацію та самовираження, ігнорування сьогочасної матеріальної вигоди. Такої ж позиції дотримувався і засновник теорії постіндустріалізму Д. Белл [6], який зазначав, що на зміну таким керівникам, як – підприємець, бізнесмен, керівник промислового підприємства, прийшли “нові люди” – вчені, математики, економісти та представники нової інтелектуальної технології.

Найбільш очевидною ознакою knowledge-class являються високі стандарти освіти, що прийняті в цьому середовищі. В більшості випадків висококваліфіковані спеціалісти знаходять собі застосування в новітніх галузях промисловості та сфери послуг. Соціальна потреба у новій сфері знань з’являється тоді, коли формується нова область дійсності, що актуальна з позицій існування та розвитку суспільства. Тоді з’являється соціальне замовлення на певних спеціалістів, які потім і складають нову еліту. Таке замовлення сформувалося до кінця ХХ століття по відношенню до нової області дійсності, що називається інформативною.

Література:

1. Ракитов А. И. Философия компьютерной революции. – М. : Политиздат, 1991. – 287 с.
2. Гэлбрейт Дж. Новое индустриальное общество. – М. : Прогресс, 1969. – 276 с.
3. Белл Д. Прихід постіндустріального суспільства // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. – К., 1996. – 194-251.
4. Тоффлер Елвін. Третя хвиля / Е.Тоффлер; з англ. пер. А. Эвса. – К. : Вид. дім “Всесвіт”, 2000.– 480 с.
5. Фукуяма Ф. наше постчеловеческое будущее. Последствия биотехнологической революции / Ф. Фукуяма; пер. С англ.. М. Б. Левина. – М. : ООО «Издательство АСТ» : ОАО «ЛЮКС», 20004. – 349.